

»Pedagoška strast me je tako prevzela, da sem se ji popolnoma predala.«

Tatjana Vasle, pevka pedagoginja

Vsakemu, ki se v Sloveniji resneje ukvarja s petjem, je poznano ime Tatjana Vasle. Izjemno vedra in zanimiva sogovornica z vrsto let izkušenj v glasbeni pedagogiki kot profesorica in vodja oddelka poučuje petje na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani, ki ji je leta 2018 podelil Škerjančevo diplomu za izredne dosežke v glasbeni pedagogiki. Honorarno sodeluje z Akademijo za glasbo v Ljubljani, kjer je sicer tudi sama v razredu prof. Irene Baar pred leti z odliko diplomirala, znanje in izkušnje pa vsem, ki želijo izpopolniti svoje pevske veščine, velikodušno deli na tečajih, seminarjih in mojstrskih tečajih, ki jih organizirajo glasbene šole in druge glasbene ustanove (Glasbena matica v Ljubljani, APZ Tone Tomšič ...). Njeni učenci so na državnem tekmovanju mladih glasbenikov TEMSIG lani dosegali izjemne rezultate (tri prve in eno tretjo nagrado), kot članica žirij (tudi mednarodnih) tekmovanj pa tudi sama spremlja stanje in napredek v izvajalski praksi. Leta 1989 je kot prva Slovenka sodelovala v porajajočem se projektu Glasbene mladine, ki letos zaznamuje 30-letnico delovanja, Svetovnem zboru mladih.

• Kdaj se je začela vaša glasbena pot, kdaj ste se odločili, da bo glasba postala vaš poklic?

Ko sem bila stara približno devet let, je učiteljica v šoli prepoznala moj posluš in pevski talent ter me usmerila k mariborskemu mladinskemu zboru, ki je bil takrat eden od najboljših. V zboru, ki je bil pomembna iztočnica za to, kar danes sem in počnem, sem pela vse do konca srednje šole. Obiskovala sem tudi pouk violine na nižji glasbeni šoli, pri sedemnajstih pa začela pouk solopetja na takratni srednji glasbeni šoli v Mariboru. Si pa takrat še zdaleč nisem predstavljala, da bi bil to moj poklic. Malokdo sicer ve, a najprej sem študirala matematiko, saj sem si želela postati učiteljica. Zanimalo me je ogromno stvari, od zgodovine do geografije in jezikov, a nekaj je bilo pač treba izbrati. Med študijem matematike sem se v Ljubljani priključila zboru APZ Tone Tomšič, kjer smo peli Lebičev Fauvel '86. Ta mi je spremenil življenje, saj sem na pobudo nekaterih ljudi na koncertu zbrala pogum in uspešno opravila sprejemne izpite za Akademijo za glasbo. Študij solopetja ni šel samo naravnost in navzgor (vmes sem postala mamica), a ko zdaj gledam nazaj, spoznavam, da so imeli vsi ti ovinki svoj namen in smisel za mojo pot, ki se še zdaleč ni končala.

• Kako to, da je prevladal poklic pevske pedagoginje, in ne samostojna poklicna pevka kariera?

Predvsem med študijem sem imela kar precej vokalno-instrumentalnih koncertov z različnimi orkestri (radijski, akademijski, različni komorni), kratek čas sem pela tudi v zboru mariborske Opere. Imela sem samostojne recitale doma in v tujini, kot zborovska pevka in solistka pa sem sodelovala s

številnimi zbori. Preden sem začela službo pevske pedagoginje na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani, sem bila pet let zaposlena pri takratnem Slovenskem komornem zboru. Zborovska strast še vedno živi v meni, posledično tudi ogromno delam z zbori. Za pedagoško delo sem se odločila, ko sem opazila, da imam sposobnost prenašanja znanja in izkušenj ter sem tako lahko z vso vloženo energijo zelo koristna mladim pevcem v nastajanju. Pedagoška strast me je tako prevzela, da sem se ji popolnoma predala. In še zdaj gori v meni!

• Poleg individualnega pouka vodite tudi različne tečaje tako za posameznike kot za večje skupine posameznih pevcev ter zборе. V čem se razlikujeta vaše delo in vloga pri enih in drugih?

Glasbene šole me povabijo, da pridem tudi za več dni k njim in delam z njihovimi pevci. To pravzaprav najraje delam, poleg dela s svojimi učenci, seveda. Pogosto pa delam tudi z zbori, kar je seveda popolnoma drugače. Pri individualnem pouku imaš pevca pred sabo, ga nekako »poskeniraš« in diagnosticiraš. Pevski učitelji smo diagnostiki, ki ugotovimo, kje so morebitne težave, oz. moramo že na začetku, ko načeloma še nič ni narobe, znati zastaviti posameznikom primeren način dela in tako postaviti pravilno tehniko petja. Z zborom je drugače, tam poslušam celo skupino in prenetem zvok tako, da zveni homogeno. Tako imenovani mojstrski tečaji, ki jih tudi vodim, pa so večdnevni dogodki popolnoma odprtega tipa, na katerega se prijavi, kdor se hoče. Delo z drugimi pevci mi pomeni svojevrsten izziv in dodatne izkušnje. Tja prideš s »čistimi ušesi«, kjer potem z različnimi vajami in pristopi poskušaš še izboljšati tehniko,

velikokrat samo s kakšno drugačno besedno zvezo ali prisposodbo pomagaš, da učenec začuti, kaj mora narediti in kako mora zveneti. Velikokrat s tem tudi pomagam profesorjem, ki lahko z razdalje spremljajo svojega učenca in njegove odzive. Kot pravijo, se svojih učencev navadiš (kar ni isto, kot da se jih naveličaš!), zato je izjemno pomembno medsebojno sodelovanje z drugimi kolegi na šoli in zunaj nje. Izjemno sem ponosna na naš pevski oddelek, šest pedagogov nas je, ki učimo petje in smo prijatelji, kolegi, ki si svetujemo v trenutkih, ko je morda kdo v precepu, kako naprej, kakšen program izbrati učencu in podobno.

• Kakšni so vaši pristopi k učenju petja?

Zaradi različnih ušes imamo pedagogi različne pristope. Nekateri želijo že na začetku narediti »velik« glas, meni je najpomembnejše vzgojiti glas, ki bo povsod slišen, fokusiran in dobro »impostiran«, kar pa ne pomeni nujno, da je največji. Ko sem začela učiti, sem imela občutek, da nekaj znam. Če se zdaj spomnim na to, se mi zdi, da nisem ravno veliko vedela. No, ne, da nisem veliko vedela, preprosto sem improvizirala. Zdaj mi izkušnje pomagajo pri tem, da že na začetku suvereno ugotovim, pri čem in kako je treba delati. Poleg tega, da zna pedagog pravilno voditi svojega učenca pri postavljanju vokalne tehnike, je izjemno pomembna tudi prava izbira programa, ki ne sme biti pretežak, hkrati pa mora zagotoviti dovolj izziva. Prav tako je potrebno smotno in pravilno odmerjanje informacij od ure do ure, da jih učenec v miru dojame in udejanji ter tako iz ure v uro napreduje. Vse to prinesejo izkušnje. Sicer pa smo pedagoginje vse po malem: učiteljice, psihologinje, tudi mame ...

Pevski učitelji smo diagnostiki, ki ugotovimo, kje so morebitne težave, oz. moramo že na začetku, ko načeloma še nič ni narobe, znati zastaviti posameznikom primeren način dela in tako postaviti pravilno tehniko petja. Z zborom je drugače, tam poslušam celo skupino in pregnetem zvok tako, da zveni homogeno.

• **Ali kot članica žirij na različnih tekmovanjih in kot pedagoginja opazate pri pevcih različnih generacij kakšne razlike?** Splošno gledano razlike zagotovo so. Vedno več je pevcev in konkurenca je vedno večja. Že če vzameva za primer sprejemne izpite za konservatorij, se nanje prijavi ogromno pevcev, mi pa imamo potem težko nalogo selekcije. Nekako je že to tistim, ki so sprejeti, svojevrstna motivacija za delo in vztrajnost, kar je seveda tudi v velikem interesu pedagogov. Čeprav se srečujem z vedno mlajšimi pevci, pa se mi zdi, da so otroci vedno bolj zreli. Če jih primerjam s sabo, ko sem bila njihovih let, nisem bila pol tako zagreta, niti pol tako v tem, da bi stvar jemala tako resno. Pri zborih pa opažam, da je njihova kakovost pogosto povezana z dobro vokalno tehniko zborovodje. Vsekakor se kakovost izvedb občutno viša.

• **Kakšna se vam zdi njihova prihodnost glede na trende v kulturi v Sloveniji in v mednarodnem prostoru?**

Kot učiteljica na srednji šoli želim vsakemu izmed njih, ki si seveda tudi sam to želi, omogočiti, da usvoji toliko znanja, da bo uspešno opravil sprejemni izpit za katerokoli visokošolsko glasbeno ustanovo. Po šolanju pri meni je pot prepuščena njim samim. Poskušam jih pripraviti na to, da jim to uspe. Kaj bo z njimi potem, težko rečem. Nekaterim uspe, drugim žal ne. To je krut poklic. Treba je biti izvrsten, da od tega lahko živiš. Pevk, še posebej sopranistk, ki so dobre, je veliko, pa žal ne dobijo priložnosti. Pevce mora za uspeh imeti prav vse – dobro mero talenta, še več pridnosti, ogromno vztrajnosti, iznajdljivosti, ne nazadnje tudi kanček sreče.

• **Kako si razlagate, da imamo v Sloveniji ogromno zborov in pevcev, koncerti npr. Vokalnega abonmaja pa niso ravno najbolj obiskani?**

Od svojih učencev pričakujem obisk koncertov. Na Akademiji za glasbo, kjer honorarno poučujem vokalno tehniko študente glasbene pedagogike, sakralne glasbe in dirigente, so obisk koncerta in poročanje ter izražanje njihovih opažanj o koncertu študijska obveznost. Podobno spodbujam učence k obisku koncertov in internih šolskih nastopov, saj se iz tega lahko marsikaj naučijo, spoznavajo

literaturo ... Kot učiteljica stremim k temu, da imamo čim več nastopov, da se urijo tudi v javnem nastopanju, ki je popolnoma drugačno od interne učne ure. Zdi se mi, da so solistični koncerti pevcev še kar dobro obiskani, konkretno za Vokalni abonma pa ne bi znala povedati, zakaj je tako slab obisk, je pa zelo žalostno. Morda je problem tudi v tem, da smo vsaj tisti, ki se profesionalno ukvarjamo z glasbo, z njo občasno tudi prezasičeni. Ko sem včasih prišla iz službe in je bila doma glasna glasba, sem otroke prosila, naj jo ugasnejo. Pritoževali so se, češ, glasbenica pa taka, meni pa sta po celem dnevu ustrezala mir in tišina. Po drugi strani pa mi obisk koncerta pomeni tudi užitek, priložnost, da slišim kaj novega, nov pristop ...

• **Katera slovenska in tuja solistična ter zborovska literatura sta vam najbolj pri srcu?**

Izpostavljam ti je vedno težka naloga. Od Slovencev sta to vsekakor Anton Lajovic, ki je zame genialen tako v samospievih za vse glasove kot tudi v zborovskih skladbah, in Lucijan Marija Škerjanc. Z učenci pa ponavadi največ segam po Benjaminu Ipavcu, ki ponuja res bogat izbor za vse glasove in ravni znanja – lahko bi jih primerjala s starimi italijanskimi arijami, ki so redno na programih učencev. Pri zborovski literaturi pa bi predvsem izpostavila dela sodobnih skladateljev – od Katarine Pustinek Rakar, ki ima tudi krasne samospeve, do Ambroža Čopija, Andreja Makorja, Tineta Beca, Damijana Močnika, Tadeje Vulc ... Nabor je res obsežen. Od tuje literature mi pridejo najprej na misel Brahms, Schubert, Mendelssohn. V operi pa postavim na prvo mesto Mozarta. Je težek, ampak je kot balzam za grlo, z njegovimi samospievi in arijami lahko izvrstno postavljam pevsko tehniko.

• **Kakšni so vaši spomini in izkušnje sodelovanja pri Svetovnem zboru mladih leta 1989?**

Tega leta smo se štirje Slovenci odpravili na avdicijo v Beograd, kamor so prišli tudi pevci iz drugih delov Jugoslavije. Po celonočni vožnji z vlakom so nam tam ponudili okrepčilo, nato smo imeli avdicijo. Bila sem izbrana kot edina Slovenka, ki je dobila priložnost za potovanje v Arviko na Švedskem. Štirinajst

dni smo izdelovali odličan program s super dirigenti (veliki Eric Ericsson je na primer dirigiral Schönbergov *Mir na zemlji*, op. 13). Nepozabna izkušnja (vsaj zame kot veliko oboževalko švedske skupine Abba) je bila prav gotovo sodelovanje v izvedbi skladbe člana skupine Björna Ulvaeusa, ki je pri vajah tudi sodeloval. S tem programom je bila načrtovana serija koncertov po Evropi, a ker je šlo za začetke projekta, so se organizatorji še malo lovili in smo na koncu izvedli le dva koncerta, in sicer v Arviki in Stockholmu. Čeprav obljubljeni priložnosti nastopati v vseh največjih mestih po Evropi nismo doživeli, je bila to neprecenljiva izkušnja. Prek družbenih omrežij še vedno ostajam v stiku z nekaterimi sopevci, marsikdo od njih se še vedno ukvarja z glasbo. Kadar pa me pot zanese na potovanje, se z njimi občasno tudi srečam. Ob 20. obletnici zboru je bilo organizirano tudi ponovno srečanje na Švedskem, kjer nas je bilo iz prve zasedbe več kot 30 (od skupno približno osemdesetih). Seveda je srečanje zaokrožil koncert z obsežnim programom, na katerem smo peli vsi, ki smo kdaj sodelovali v zboru.

• **Za konec bi vas prosila še za dopolnitev povedi ...**

Glas je ... melodija duše. Gre za instrument, ki je lasten vsakomur. V njem so naša čustva, naša notranjost in z njim vse to izražamo. Za nekoga, ki lepo poje, čutim, da ima lepo dušo.

Peti pomeni ... vsekakor neizmeren užitek, blagoslov, posebno obliko umetnosti. Lahko bi rekli, da nad pevci bdijo vse grške muze, v petje je vključenih več vrst umetnosti.

Glasba v družbi ... pomeni ogromno, a se tega premalo zavedamo in dostikrat preveč postavljamo v ozadje. Glasba spremlja vse, prisotna je v skoraj vsakem trenutku vsakega posameznika. Meni osebno je glasba poslanstvo, poklic, zadovoljstvo. Neizmerno sem hvaležna, da sem lahko to spoznala, saj mnogo mladih ljudi ne more doseči svojih ambicij, ne morejo početi tega, kar si želijo. Jaz pa v tem, kar počnem, brezmejno uživam. To mi je omogočila prav glasba.

Aleksandra Gartner